אורות השבת

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

גליון מס' 1013

עורך
הרב עוזיאל אדרי

פרשת השבוע
ויקרא

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

דבר העורך

עבודת ה' של משה

'ויקר'א אל משה', כתב **בעל הטורים** משה רבינו ע"ה כתב אות **א' זעירא**, לרוב ענוותנותו שכאילו דיבר איתו ה' כמו אצל בלעם "ויקר" בלשון עראי וטומאה. צריך להבין לא יתכן לומר אצל הקב"ה מקור הקדושה שמתגלה בלשון עראי וטומאה ח"ו. מבאר **ה'בן לאשרי'** שאצל שניהם גם משה וגם בלעם הנבואה הייתה לא כפי הכנתם. אצל משה לאחר שהכין עצמו כמה שהיה יכול, קיבל נבואה אור עליון גבוה מאד למעלה מכוחו, ולכן האור היה מסתלק. אך מיד היה משה חוגר מותניו להשלים עצמו ולהחזיר לו את האור המקיף שנעשה לאור פנימי. משא"כ אצל בלעם הרשע שלא הכין עצמו כלל לנבואה, וגם לאחר הנבואה לא עשה כלום, ממילא התדבקו בו כוחות הטומאה לינק מהאור שנגלה אליו, וזהו לשון עראי וטומאה שנעשה טמא בגלל חוסר עבודת ה'.

הברכת לשבת שלום ומבורך
הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי "סורוקה"
וק"ק "שבטי ישראל"שכונה יא"באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדוייק לבאר-שבע	יום א' ד' ניסן (26.3.23)	יום ב' ה' ניסן (27.3.23)	יום ג' ו' ניסן (28.3.23)	יום ד' ז' ניסן (29.3.23)	יום ה' ח' ניסן (30.3.23)	יום ו' ט' ניסן (31.3.23)	שבת קדש י' ניסן (1.4.23)
עלות השחר	5:20	5:19	5:17	5:16	5:15	5:13	5:12
זמן טלית ותפילין	5:28	5:27	5:26	5:24	5:22	5:20	5:19
זריחה - הנץ החמה	6:42	6:40	6:39	6:38	6:36	6:36	6:34
סו"ז ק"ש לדעת מג"א	9:03	9:03	9:02	9:01	9:00	8:59	8:58
סו"ז ק"ש להתניא והגר"א	9:41	9:40	9:39	9:38	9:37	9:37	9:36
סו"ז תרכות ק"ש	10:42	10:42	10:41	10:41	10:40	10:39	10:39
חצות יום ולילה	12:47	12:47	12:46	12:46	12:46	12:45	12:45
מנחה גדולה	13:18	13:18	13:18	13:18	13:17	13:17	13:17
פלג המנחה	17:56	17:56	17:57	17:57	17:58	17:58	17:59
שקיעה	18:58	18:59	18:59	19:00	19:01	19:01	19:02
צאת הכוכבים	19:13	19:14	19:14	19:15	19:16	19:16	19:17

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	ויקרא
הפטרה:	עם זו יצרתי
כניסת השבת:	18:37
יציאת השבת:	19:28
רבנו תם:	20:13

"ברכת הלבנה"
החל מיום רביעי בערב ז' ניסן
סוף זמנה יום רביעי בערב "ליל הסדר" עד השעה 20:46

דבר רב העיר שליט"א

מנחת עני

וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה' סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה
(ויקרא ב, א)

ונפש כי תקריב: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה - עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו.
(רש"י)

המקור לדברי רש"י הללו, הוא מדברי הגמ' (מנחות קד, ב): 'אמר רבי יצחק, מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש. אמר הקב"ה, מי דרכו להביא מנחה - עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב את נפשו לפני'. וכיוצא בזה מבואר במדרש (קהלת רבה ד, א): 'אמר הקב"ה, חביב עלי מלוא קומצו של עני מנחת נדבה, ממלוא חופניו של כהן גדול קטורת הסמים'. הרי לפנינו מפורש, כי חביבה מנחת העני לפני ה' הגם שאין בה כי אם קומץ סולת - יותר מעולות וזבחים הבאים מן הבקר והצאן, יען כי 'בנפש' האדם חפצו, וזה העני אשר הקריב מסלתו קרבן לה', הרי הוא כמי שהקריב את נפשו. ורמז ברור לזה נמצא בדברי הכתוב (בראשית ד, ג-ד) 'ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו', ופרשו חכמי המוסר מה בן קרבן קין - לקרבן הבל: לפי שקין לא הקריב את קרבנו אלא 'מפרי האדמה', אך לעומתו הבל צירף גם נפשו לקרבן וז"ש הביא 'גם הוא' כלומר הביא גם את עצמו, והבן.

וגדולה מזו מצאתי בספר 'חוט של חסד' (לבעל השבט מוסר) אשר ביאר בזה דברי הכתוב (שמות יח, יב) 'ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלוהים'. ודקדק הרב, הלא מן הראוי היה לומר 'ויקריבו' יתרו, שהרי קרבן מקריבים ולא לוקחים. ומכאן חידש, שבאמת יתרו לא הקריב בפועל עולה וזבחים, אלא עצם הדבר שהכניע את לבו והניח כבודו של עולם ובא למדבר שממה כדי לחסות תחת צלו של משה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולה וזבחים לאלוהים. יען כי תכלית הקרבן הוא שברון הלב, כמ"ש (תהלים נא, יט) 'זבחי אלוהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוהים לא תבזה', עכת"ד החדים.

ובשכר זאת נבין, מדוע בכל הקרבנות הקפידה תורה שלא להעלות על המזבח חמץ ושאור, כמאמר הכתוב (ויקרא ב, יא) 'כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה להי'. ואילו לגבי מנחת עני אדרבה ציוה הכתוב שתהא מנחתו דוקא מסולת - 'סולת יהיה קרבנו'! ברם לפי המבואר יובן היטב, שכן כאמור עיקר הקרבן הוא להכניע לב החוטא, ולכן בדין הוא שלא יהא בקרבנו שאור אשר בטבעו להתפיח את הבצק ובזה מסמל הוא את מידת הגאוה שהיא ההיפך משפלות הרוח ושברון הלב. אך לעומתו העני אשר בעצם מנחתו גילה שברון לב עד כדי 'את נפשו הוא מקריב', שוב אין מניעה שקרבנו יהא כל כולו 'סולת מנחה', והבן.

ואולי ירצה בזה דברי המשנה (מנחות קי, א): 'נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת העוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח. לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את לבו לשמים'. ויש להעיר, היכן נרמז בפסוקים אלו כוונת הלב - 'ובלבד שיכוון את לבו לשמים'. ברם לפי המבואר שעיקר הקרבן הוא שברון הלב ולזה ברור ופשוט שצריך כוונת הלב לעיכובא, אפשר שזה עומק כוונת המשנה: כשם שמנחת העני באה כולה מכוונת הלב, שהרי העלה עליו הכתוב כאילו 'הקריב את נפשו' - כך צריך המקריב עולת בהמה להשפיל רוחו ולהכניע את לבו לפני ה', יען כי זה תכלית קרבנו. וז"ש 'אחד המרבה ואחד הממעיט - ובלבד שיכוון את לבו לשמים'!

וזה לענ"ד עומק דברי הגמ' (שבת פח, ב): 'אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אישה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו, חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבע דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם וכו'. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, אמר לפניו רבש"ע מתייירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה... אמר להן, למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם... קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ...'. והנה מאמר זה קשה מאוד להולמו מתחילתו ועד סופו. ראשית, וכי המלאכים לא הבינו שעשרת הדברות שהם יסוד כל התורה כולה - אינם שייכים אצלם כלל, עד שבא משה והאיר את עיניהם בזה. ועוד צ"ב, מדוע נתיירא מהם משה שמא ישרפוהו בהבל פיהם עד שביקש את עזרתו של הקב"ה, והלא בקל יכל להשיבם תשובה זו. וביותר יפלא מה שהשיבו הקב"ה 'אחוז בכסא כבודי', וכי אחיזה בכסא הכבוד היא פתח מילוט מפני טענת המלאכים. ובכלל מדוע הוצרך לאחוז בכסא הכבוד כדי להשיבם תשובה פשוטה זו.

ולפי הנראה, כאן גנוז המפתח לכל דברינו עד הלום. שכן המלאכים הבינו שיש בידם לקיים תורה ומצוות ולעשות נחת רוח לפני הקב"ה יותר מאשר 'ילוד אשה' אשר יצר

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

אורות הפרשה

ברכה רבתי

'ויקרא אל משה' (א, א). אומר **רבי שמשון מאוסטרופולי** זיע"א משה רבנו ע"ה כתב על עצמו **'ויקר'א'** עם אות **א' זעירא**, מה שאין כן אצל בני ישראל כתב **'א'שריך** ישראל מי כמוך עם נושעי' (דברים לג, כט), באות **א' רבתי**.

ללמוד להיות קטן

'ויקרא אל משה' (א, א). משה רבנו ע"ה כתב **'ויקר'א'** עם אות **א' זעירא**. מבאר **רבי פינחס מקוריץ** זיע"א אל"ף עניינה לימוד, מלשון "ואאלפך חכמה" (איוב לג, לג). רמז לאדם שילמד להקטין את עצמו. לא להתרגל למידה הרעה של גאווה והתנשאות.

המתין לקריאה

'ויקרא אל משה' (א, א). משה רבנו ע"ה כתב **'ויקר'א'** עם אות **א' זעירא**. מבאר **רבי בונם מפרשיסחה** זיע"א פירשו הפרשנים ש'אאלפך' עניינה ללמוד להיות זעיר. ומתאים הרמז הזה אצל משה, אף שהיה 'בן בית', לפנים מהפרגוד, לא הרהיב להיכנס עד שנקרא. וגם אחרי שנקרא, נשאר זעיר כשהיה.

פחודא של מחט

'ויקרא אל משה' (א, א). משה רבנו ע"ה כתב **'ויקר'א'** עם אות **א' זעירא**. מבאר **ה'זרע קודש' "אל"ף"** ראשי תיבות **"פ'תחי ל'י א'חותי"** (שיר השירים ה, ב). ודרשו שם **במדרש** פתחי לי פתח כחודו של מחט. לכן האל"ף זעירא, לרמז על פתח קטן.

בין משה לבלעם

'ויקרא אל משה' (א, א). משה רבנו ע"ה כתב **'ויקר'א'** עם אות **א' זעירא**. מבאר **רבי יצחק יהודה טרונק** זיע"א האל"ף זעירא, כי בלי האל"ף 'ויקרא' נהפך ל'ויקר', כמו אצל בלעם, שהיה בעל נפש רחבה ורוח גבוהה. לעומתו, משה היה עניו, וההבדל ביניהם הוא האל"ף זעירא, הענווה.

ללמוד מהבהמה

'מן הבהמה' (ויקרא א, ב). מבאר **רבי משה מאוהל** זיע"א עליכם להתבונן היטב וללמוד מן הבהמה שמקריבים אותה לקב"ה, בהיותה משועבדת לצורכי האדם. על אחת כמה וכמה שהאדם צריך לשעבד עצמו אליו יתברך, עד כדי מסירות נפש.

קרבן לפי החטא

'אם עולה קרבנו' (ויקרא א, ג). כתב **הזוהר הקדוש** הפסוק מונה עולות מן הבקר, מן הצאן ומן העוף. העשיר, המלא ביטחון עצמי וגאווה, נוטה לחטוא יותר, ועליו להביא קרבן גדול "מן הבקר". הבינוני, החוטא פחות, יוצא ידי חובתו בעולה "מן הצאן". ואילו העני, שפל הרוח, החוטא פחות מכולם, די לו בקרבן הקטן ביותר "מן העוף".

הקרבת הרצון

'יקריב אתו לרצונו לפני ה'" (ויקרא א,ג). מבאר **האדמו"ר ה'האמרי חיים' מוויז'ניץ** זיע"א עליך לוותר על רצונך ולהקריבו אליו יתברך. יקריב את רצונו לפני ה', בבחינת "בטל רצונך מפני רצונו".

קירוב תמידי

'יקריב אתו לרצונו לפני ה'" (ויקרא א,ג). מבאר **רבי יעקב אריה המגיד מטריסק** זיע"א כשם שהקב"ה נצחי, כך עליך לעשות שהרצון להיות קרוב אליו לא יהיה ארעי, אלא תמידי, בלי הפסק "לפני ה'", שהוא קיים לעד.

מפלים בכסף

'יקריב אתו לרצונו לפני ה'" (ויקרא א,ג). מבאר ה'תולדות יעקב יוסף' "קודשי קודשים שחיטתן בצפון" למרבה הצער, אף בין יראים וחרדים, בין צדיקים וקדושים, מצויים מי ש"שחיטתן בצפון". כשהדברים מגיעים לענייני ממון, שעליו נאמר "מצפון זהב יאתה" - כל יראתם 'נשחטת', ואין בהם עוד כוח לעמוד בניסיון.

הוראה לעשיר

'ריח ניחוח לה'" (ויקרא א, יז). מבאר **רבי בונם מפרשיסחה** זיע"א כתב **רש"י** נאמר בעוף 'ריח ניחוח', ונאמר בבהמה 'ריח ניחוח', לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון את ליבו לשמיים. הכלל 'ובלבד שיכוון את ליבו לשמיים' לא נאמר על 'הממעיט' אלא על 'המרבה', על המביא קרבן בעושר. שכן 'הממעיט', העני, ודאי 'מכוון את ליבו לשמיים'.

אורות הכשרות

לבו רע מנעוריו - בקנאה ותאווה וכבוד! וגם משה רבינו הבין לדבריהם ולכן היה מתיירא להשיבם, עד שבא הקב"ה וגילה חפצו במהות שמירת התורה ומצוותיה 'אחוז בכסא כבודי', רוצה לומר: אין לי חפץ בעבודה שאין בה מסירות נפש, כדוגמת המלאכים אשר אין בהם קנאה ותאווה ומובדלים הם מכל צרה וצוקה ואינם צריכים להתגבר על טבעם כדי להרבות בכבודי. אלא חפץ אני ב'תורת האדם' המקריב את נפשו עליה. וזה שהשיב להם משה אחר שאחז בכסא כבודו - 'למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם', כלומר האם יתכן אצלכם לימוד תורה מתוך קושי של שיעבוד, והבן.

ולחידוד הדברים, יש לנו להוסיף בזה דברי הזוה"ק (פרשת תרומה): 'בכל זמנא דאורייתא מתקיימא בעלמא ובני נשא משתדלן בה (בכל זמן שהתורה מתקיימת בעולם ובני אדם משתדלין בה), כביכול קודשא בריך הוא חדי בעובדי ידוי וחדי בעלמין כלהו ושמיא וארעא קיימי בקיומייהו (הקב"ה שמח במעשי ידיו ושמח בכל העולמות שברא, ושמים וארץ עומדים בזכות קיום התורה). ולא עוד אלא קודשא בריך הוא כניש כל פמליא דיליה ואמר לון, חמו עמא קדישא דאית לי בארעא דאורייתי מתעטרא בגינהון (ולא עוד אלא שהקב"ה מכנס כל פמליא של מעלה ואומר להם, ראו עם קדוש שיש לי בעולם שתורתי מתעטרת על ידם), חמו עובדי ידי דאתון אמרתון מה אנוש כי תזכרנו ואינון כד חמאן חדוה דמאריהון (ראו את אותם בני אדם אשר טענתם מדוע אתה נותן להם את התורה - מה אנוש כי תזכרנו, והם שמחים בתורת אדונם). מיד פתחי ואמרי, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (מיד הם מודים ואומרים, מי כעמך ישראל...), עכ"ל. ולפי המבואר, זו אכן תשובה ניצחת למלאכים אשר טענו לפני ה' מדוע אתה נותן תורה לבשר ודם - 'תנה הודך בשמים'. ועל זה משיבם הקב"ה, בואו וראו כיצד אותם 'בשר ודם' מתעלים על כל צרותיהם ומוסרים נפשם ללימוד תורתי, וזאת התורה שאני חפץ בה!

ובזה יאירו דברי מרן השו"ע (או"ח סימן צח, ג) אודות מעלת התפילה שתהא בהכנעת הלב, וזה לשונו: 'יתפלל דרך תחנונים כעני המבקש בפתח ובנחת, ושלא תראה עליו כמשא ומבקש ליפטר ממנה', עי"ש. שהרי עיקר טעם הקרבנות הוא הכנעת הלב, ובזה נשתבחה מנחת העני - יותר מכל הקרבנות. ואמנם בזמן הזה אשר בעוונותינו הרבים אין לנו מקדש ולא קרבן שיכפר, מכל מקום התפילה שבידינו היא במקום הקרבנות כמ"ש 'ונשלמה פרים שפתינו'. ועל כן, כשם שמנחת העני היא חביבה ביותר לפני הקב"ה כ'קרבן הנפש', כך הוא ממש לגבי 'תפילת העני'. ומי לנו גדול כדוד המלך ע"ה אשר התעטף כעני ואמר (תהלים קב, יא) 'תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', וכן הוא אומר (תהלים פו, א) 'הטה ה' אזנך עננני כי עני ואביון אני'. וכה הם דברי הזוה"ק (פרשת בלק) על פסוק זה: 'כיון שראה דוד ששערי שמים פתוחים בפני העניים יותר מכל תפילות שבעולם, פשט מעליו בגדי מלכותו וישב על הארץ כעני ואביון והתפלל, שנאמר תפילה לדוד הטה ה' אזנך עננני כי עני ואביון אני', ע"כ תרגומו.

ומעשה הובא במדרש (ויקרא רבה ג, ה) אודות אשה אחת שהביאה לבית המקדש קומץ של סולת, זלזל הכהן במנחתה, באומרו 'ראו מהן מקריבות... מה יש בזה לאכול ומה יש בזה להקריב'. נגלו לכהן בחלום, ואמרו לו: 'את נפשה היא מקריבה ואל תבזה עליה'!

אכן כל עמלינו במאמר זה, גנוז בדברי הגמ' (ראש השנה טז, ב): 'א"ר יצחק כל שנה שרשה בתחילתה - מתעשרת בסופה', ופי' רש"י שם בזה"ל: 'שישראל עושין עצמם רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה כענין שנא' תחנונים ידבר רש' (משלי יח, כג). וכיוצא בזה מבואר בתוס' שם, וז"ל: 'שמתוך שישראל רשים, לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים'. ובזה גילה לנו הש"ס יסוד גדול, שהתפילה הבוקעת מקירות לבו של האדם בימי הדין מתוך כניעה ושברון הלב כאדם העומד על נפשו, יש בכוחה להגן עליו מפני הפורענות, ולא עוד אלא שמובטח ששנה זו 'מתעשרת' לו בסופה בכל ענייניו. ואכן מכאן מרגלא בפומיה דהגאון ר"י"ס זצ"ל (אור ישראל מכתב ז): 'ולכל הפחות לשבור רוחו בשברון לבב, אשר הוא היסוד הראשי להיות מגן על הסכנה הגדולה המרחפת, וכמאמר חז"ל (ר"ה טז, ב) כל שנה שרשה בתחילתה' וכו', עכ"ל.

ואפשר שזה עומק מעלת תפילת ר"ה ויוה"כ, יותר משאר תפילות כל השנה. דהנה איתא במדרש שוחר טוב (תהלים קב) על הכתוב פנה אל תפילת הערער: 'אמר רבי יצחק כלפי דורות אמרו - שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכיפורים, ולא תבזה אותו מהם וכו'. ורבנן אמרי אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין לפניך בראש השנה וביום הכיפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה', עכ"ל. הרי לפנינו גילוי מופלא אודות מעלת תפילת ר"ה ויוה"כ, שאפי' 'המתים במעשיהם' נהפכים ע"י תפילה זו ל'בריה חדשה'. ובאמת צריך להבין, במה נשתבחה תפילה זו יותר משאר תפילות כל השנה. וגם בגוף האי מימרא צ"ב, שכן כידוע התפילות בכל ימות השנה כנגד תמידים תקנום (ברכות כו, ב) וכמ"ש 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד, ג), וכן התפילה נקראת עבודה כמו שדרשו מקרא 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא, יג) זו תפילה' (תענית ב, א). הרי שהתפילה היא כעבודת הקרבנות ממש, וא"כ היאך קאמר ר"י שאין להם לישראל מה שיכפר עליהם זולתי תפילה של ר"ה ויוה"כ שנשתיירה בידם. וביותר יפלא מה שהוסיפו עליה רבנן - 'ואתה בורא אותם בריה חדשה', וכי התפילה גרידא יש בכוחה לשנות את דינו של האדם. ברם עפ"י דברי רש"י הנז' אתי שפיר, שכן בזה נשתבחה תפילת ר"ה ויוה"כ יותר משאר כל תפילות השנה, מפני שיש בה כוח 'שברון לב' של אדם העומד על נפשו ביום הדין הגדול והנורא. ומכאן מעלתה היתרה - לבטל את רוע גזר דינו של האדם, כמבואר בגמ' שם ('ואפשר שרבי יצחק הנז' במדרש הוא אותו רבי יצחק הנז' בגמ' שם), והבן.

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב **יהודה דרעי**
הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

הלכות פסח - המשך

תענית בכורות

ש - מי שהוא בכור רק לאביו או לאמו, האם חייב בתענית בכורות?

ת - כל בכור מאב או מאם, חייב בתענית בכורות בערב פסח, ובלבד שמלאו לו שלוש עשרה שנה ויום אחד.

ש - האם טוב שקטן בכור יתענה בערב פסח, מדין חינוך?

ת - אין הבכורים הקטנים חייבים בתענית זו, אף מדין חינוך. ומכל מקום כבר פשט המנהג שהאב מתענה במקום בנו הקטן, ואם היה האב בכור בעצמו, מתענה האם במקום בנה.

ש - האם בת שהיא בכורה, חייבת בתענית זו?

ת - יש אומרים שגם בנות בכורות מתענות בערב פסח, אך אין נוהגים כן. ועל כל פנים טוב שגם היא תשתתף במסיבת סיום מסכת בערב פסח, כדי לצאת ידי חובת כל הדעות.

ש - האם יש להחמיר בתענית זו, כדין שאר תעניות ציבור?

ת - מקור תענית זו הוא במנהג שנהגו ישראל, זכר לנס שעשה עמנו הקב"ה אשר היכה את כל בכורי מצרים ופסח על פתח בתי בני ישראל. ועל כן יש להקל בה יותר משאר תעניות ציבור כגון: במקום חולי שאין בו סכנה, או אפילו במקום כאב וצער, וכן חתן בתוך שבעת ימי חופתו, או שלושת בעלי הברית - אבי הבן סנדק והמוהל, ואפילו מי שסיים מסכת פטור מתענית זו. ופשוט שמעוברות ומניקות או אפילו יולדות תוך עשרים וארבע חודש מיום לידתן, אין להן רשות להחמיר בתענית זו.

ש - בכור המשתתף בסעודת מצוה בערב פסח, האם נפטר על ידי זה מתענית?

ת - בכור המשתתף בסעודת מצוה בערב פסח, כגון: סעודת חתן וכלה בתוך שבעה ימי חופתם, או סעודת ברית מילה, או סעודת פדיון הבן, או סעודת סיום מסכת, הרי זה פטור מתענית בכורות. ואף רצוי לעשות כן, כדי שיוכל לקיים את מצוות ליל הסדר כהלכתן.

ש - האם סעודת סיום מסכת צריכה להיות דוקא בפת, כדי לפטור את הבכורות מתענית זו?

ת - נראה שאין צריך להחמיר בזה, ובפרט שבתי הכנסת כבר הוכשרו לפסח, וסעודה בפת תגרום טרחה יתרה לגבאים. ועל כן אפשר לצאת ידי חובת סעודה זו, בטעימת יין או אכילת עוגיות ופירות וכיוצא בזה.

ש - האם צריך שהבכור יהיה נוכח בעצמו בשעת סיום המסכת, או די בכך שיטעום מסעודת הסיום?

ת - טעימת סעודת סיום מסכת בלא שמיעת הסיום, אינה מועילה כדי לפטור את הבכורות מתענית. לפיכך צריך שהבכור עצמו יהיה נוכח בבית הכנסת וישמע מפי הרב את סיום המסכת, ואותם בכורות השולחים שליח במקומם להביא להם פירות או עוגיות מן הסיום, טעות בידם.

ש - האם סעודת סיום ספר הזוהר או מסכת משניות, יש בה כדי לפטור מתענית זו, או שצריך דוקא סיום מסכת גמרא?

ת - לכתחילה יש לסמוך על סיום מסכת מן התלמוד, או על ספר מהזוהר. ובמקום שאין מצוי מי שסיים מסכת שלמה מהתלמוד או ספר זוהר, אפשר לסמוך על המקילים לצאת ידי חובה בלימוד מסכת משניות עם פירוש רבינו עובדיה מברטנורא.

ש - האם הרב המסיים מסכת, רשאי לסיימה בכמה בתי כנסת כדי לפטור בכורות נוספים מתענית?

ת - כיון שסיים באותו יום מסכת במקום אחד, כבר נסתיים לימוד אותה המסכת ושוב אי אפשר לסיימה במקום אחר. ועל כן פשוט שאין בכך כלום כדי לפטור בכורות נוספים מן התענית.

ש - המסיים מסכתות שונות, האם רשאי לערוך סעודת סיום לכל מסכת בנפרד בבתי כנסת שונים, כדי לפטור בכורות נוספים מן התענית?

ת - מותר לעשות כן אף לכתחילה, מפני שהסיום מתייחס לכל מסכת בנפרד, ובפרט שיש בזה כדי לזכות את הרבים ולפטור בכורות נוספים.

לקיים בנו חכמי ישראל
הציבור נקרא להמשיך להעתיר בתפילה
לרפואת הרה"ג **יוסף דהאן** שליט"א בן רחל
בתוך שאר חולי עמו ישראל

בדיקת חמץ

ש - מתי זמן בדיקת חמץ?

ת - זמן בדיקת חמץ לפי תקנת חכמים, הוא בליל ארבעה עשר בניסן מיד עם צאת הכוכבים. וחצי שעה קודם לכן, אסור באכילת פת או מזונות יותר משיעור כביצה, שמא ימשך בסעודתו. אך מותר באכילת פת או מזונות בפחות מהשיעור הזה, או שאר מיני אוכלים אפילו יותר מהשיעור הזה. ואם עשה שליח שיזכירנו על בדיקת החמץ, מותר לאכול גם סעודת קבע בפת או מזונות יותר משיעור כביצה. כמו כן אסור להתחיל בשינה או מלאכה חצי שעה לפני זמן הבדיקה, שמא ימשך בשנתו או במלאכתו. אך אם התחיל במלאכתו קודם לכן, אינו צריך להפסיקה גם לכשיגיע זמן הבדיקה, וכן הוא הדין לגבי לימוד תורה.

ש - שיעור קבוע המתקיים בבית הכנסת אחר תפילת ערבית, האם צריך לדחותו או לבטלו, כדי לקיים את הבדיקה בזמנה?

ת - אין לבטל או לדחות שיעור תורני קבוע, גם אם הוא נמשך לאחר צאת הכוכבים. וטוב שבסיום השיעור, יזכירו לציבור שעליהם לקיים מיד את מצוות הבדיקה.

ש - האם צריך לכבות את נורות החשמל שבבית, כדי לקיים את הבדיקה רק לאור הנר?

ת - אמנם מצוות הבדיקה לכתחילה היא לאור הנר ולא לאור פנס או חשמל, מכל מקום אין צריך לכבות את נורות החשמל בשעת הבדיקה.

ש - החוגגים את כל ימי הפסח מחוץ לביתם, ונועלים את הבית מערב פסח עד לאחר הפסח, האם הם חייבים בבדיקת חמץ בליל ארבעה עשר?

ת - אם בכוונתם למכור את הבית על כל תכולתו ישירות לגוי או באמצעות הרבנות, אינם חייבים בבדיקת חמץ באותו הבית, ואף על פי שהם לנים בביתם בליל ארבעה עשר שהוא זמן הבדיקה.

ש - העובר לדירה חדשה ביום שלושה עשר בניסן, האם הוא חייב בבדיקת חמץ בברכה בדירתו החדשה? ומה הדין בזה לגבי הדיירים החדשים הנכנסים לביתו?

ת - העובר לדירה חדשה קודם ליל ארבעה עשר בניסן, חייב בבדיקת חמץ בברכה בדירתו החדשה, שכן יתכן שפועלי הבנין הותירו שם שיירי מזון. כמו כן הדיירים החדשים הנכנסים לביתו קודם ליל ארבעה עשר, חייבים בבדיקת חמץ בברכה

ש - חדר אשר מרוכז בו חמץ ובדעתו למוכרו לגוי במכירת חמץ, האם הוא חייב בדיקה?

ת - אם בדעתו למוכרו לגוי על כל תכולתו מערב פסח בשעות הבוקר ועד לאחר הפסח, אינו צריך בדיקה, כמבואר לעיל לגבי השוהים מחוץ לביתם בימי הפסח.

ש - יש שנהגו לפזר בבית קודם הבדיקה עשר חתיכות של חמץ כדי ללקטם בזמן הבדיקה. מה הדין אם לא נמצאו כולם בתום הבדיקה, האם צריך לחפש אחריהם כל הלילה עד שימצאו?

ת - ראשית מנהג זה נכון גם על פי הסוד, אך צריך להקפיד שלא יהיו החתיכות גדולות כשיעור כזית, וכן צריך שיהיו עטופים היטב בנייר. אולם אם חיפש היטב בבית ועדיין לא נמצאו כולם, אין זה מעכב אלא יסמוך על ביטול החמץ - הנערך בסיום הבדיקה.

ש - מי שאינו יכול לקיים מצות בדיקת חמץ בליל י"ד בניסן, האם יכולים אשתו או שלוחו לקיים את הבדיקה במקומו?

ת - בליל ארבעה עשר בניסן מיד עם צאת הכוכבים, חייב אדם בבדיקת חמץ לאור הנר בברכה. ואם אין בעל הבית יכול לקיים בדיקה זו מכל סיבה שהיא, רשאי לעשות שליח, או לקיים מצוה זו על ידי אשתו או שאר בני הבית. אולם לא יברך בעל הבית, אלא יברכו הבודקים בפועל. ולכתחילה צריך שבעל הבית עצמו יבטל את החמץ, ויכול לעשות כן בכל מקום שהוא נמצא.

ש - האם מוסדות ציבור כגון בתי כנסיות ובתי מדרשות, או חנויות ומשרדים, או רכב פרטי וציבורי, חייבים בבדיקת חמץ?

ת - מצות בדיקת חמץ בליל י"ד בניסן נוהגת בכל מקום שיש לחוש שמא הוכנס בו חמץ, בין שהוא מקום מגוריו הקבוע או ארעי. וחיוב הבדיקה חל על בעל הנכס או הממונים עליו. לפיכך צריך האדם לערוך בדיקה זו בביתו, במשרדו, וברכבו הפרטי. כמו כן על גבאי בתי הכנסת והמופקדים על כל מוסד או רכוש ציבורי, לערוך בדיקה זו כהלכתה. ואולם א"צ לברך אלא על הבדיקה של בית המגורים, ושאר הנכסים הנזכרים נפטרים בברכה זו אפילו כשיש הפסק גדול בין בדיקת הבית - לבדיקת שאר הנכסים.

הבעל שם טוב והסולטן

תלאות רבות עברו על הבעל"שם־טוב משעה שהחליט לעלות לארץ־ישראל, אך הוא לא נרתע מכל ההפרעות ויצא למסע עם בתו אודל.

לאחר גלגולים רבים הגיעו בערב פסח לאיסטנבול שבטורקיה, בידם לא נותרה פרוטה, ובוודאי לא היו להם צורכי החג, אולם דאגתו העיקרית של הבעש"ט הייתה מהסתלקות רוח' הקודש שהייתה חופפת עליו תדיר.

עתה היה ברור לו כי מן השמים אין רוצים בנסיעתו, וכי עליו לחזור לעירו מז'יבוז'. הוא קיבל עליו לחזור, אולם מה יעשה בינתיים? באין־ברירה הלך לבית־המדרש, ושם שפך את ליבו בתחנונים לפני הקב"ה שיעזרהו. בתו יצאה אל חוף הים, סמוך לנמל, לכבס את בגדיהם לקראת החג.

בדיוק אז עבר במקום יהודי עשיר, הוא הבחין באודל הבוכייה, ושאל לסיבת בכייה. ענתה לו אודל כי אביה הוא צדיק מפורסם אשר התגלגל לכאן. אין הם מכירים כאן איש ואין להם במה לחגוג את החג.

הזמין העשיר את אודל ואביה לעשות את ימי החג בביתו. כשהגיע הבעש"ט לביתו לא ראה עליו העשיר שום דבר מיוחד. הוא הורה להגיש לאורחים ארוחה, והחל בהכנות לקראת החג.

הבעש"ט לא טעם מאומה והסתגר בחדרו. בעל־הבית הניח כי האורח עייף מתלאות הדרך, ולכן הלך .'תפילת ערבית לבדו. כאשר שב בעל־הבית מהתפילה ביקש מאודל להעיר את אביה. היא אמרה כי אין היא מעזה להעירו, ובעל־הבית החליט לגשת בעצמו ולהעיר את האורח.

כשנכנס לחדר ראה את הבעש"ט ופניו לוהטות כאש, ונחלי דמעות זולגות מעיניו. נבהל האיש ויצא מיד. עתה נוכח כי אורחו איש קדוש הוא והחליט להמתין ליציאתו.

כעבור זמן יצא הבעש"ט מן החדר ועמד להתפלל תפילת ערבית בדבקות נפלאה. לאחר מכן ישב לשולחן הסדר, והחל באמירת ההגדה בקול רם ובהתלהבות עצומה.

בסוף הסדר, באמירת הלל הגדול, עצר פתאום הבעש"ט, פניו בערו כלפידים ועיניו היו עצומות, ואז פקח את עיניו וקרא בקול גדול ובשמחה גלויה: "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו!".

בסיום הסדר העז בעל־הבית ושאל את הבעש"ט לפשר הנהגותיו. מדוע בכה בתחילת הערב ומה גרם לו לצעוק בהתלהבות בהלל הגדול.

ענה לו הבעש"ט: "מתברר כי לא לשווא הובאתי לאיסטנבול. צרה גדולה התרגשה על יהודי העיר, ומסרתי את נפשי לבטלה, וברוך השם תפילתי התקבלה. כאשר הגעתי לאמירת 'לעושה נפלאות גדולות לבדו' – התבטלה הגזֵרה בפועל".

למחרת בבוקר, בבית־הכנסת, הכריז בהתרגשות אחד מחשובי הקהילה: "יהודים יקרים, ניצלנו בנס מגזֵרה איומה"... הקהל התאסף סביבו, והאיש סיפר:

"לקראת הפסח שכנע הווזיר את הסולטן כי היהודים משתמשים בדם ילד מוסלמי לאפיית מצות. הוא אמר לסולטן כי המצות האלה נקראות 'שמורה', וזה שם קוד פנימי בקרב היהודים למצות שנילושו בדם. הסולטן בדק ומצא שאכן יהודים רבים קונים דווקא מצה 'שמורה'. בעקבות זאת שכנעו הווזיר לאסור את כל אוכלי ה'שמורה' אחר ליל הסדר, ולהוציאם להורג.

"כיצד נודע לי הדבר?", המשיך האיש, "ובכן, לפני שנים, בימי שלטונו של הסולטן הקודם, נזדמן לאבי להציל את חייו של הסולטן. לאות תודה קיבל אישור חתום המתיר למחזיקו להיכנס בכל עת שירצה אל הסולטן.

"אבי מעולם לא השתמש באישור זה. לאחר שנפטר ירשתי את האישור, אך גם אני לא השתמשתי בו מעולם.

"אתמול בצהריים שכבתי לנוח וראיתי בחלומי את אבי. הוא סיפר לי על העלילה הנוראה, והורה לי ללכת מיד אל הסולטן ולומר לו כי עלילת שקר העליל הווזיר על היהודים, וכי הווזיר עצמו אינו מוסלמי אלא נוצרי יווני. לשם הוכחה עליי לומר לסולטן שישלח שוטרים אל בית הווזיר בעודו ישן, ואז יתברר כי הוא עונד צלב על צווארו.

"התעוררתי משנתי ונטיתי לחשוב כי אין זה אלא חלום. הלכתי לבית־הכנסת ובשובי הביתה ישבתי לערוך את הסדר. פתאום שוב נפלה עליי תרדמה וראיתי את אבי בשנית. הוא הזהיר אותי: 'דע, אם לא תעשה כפי שהוריתי, עלול חלילה לקרות אסון ודם היהודים יהיה על צווארך'.

"לקחתי את האישור ונכנסתי באמצעותו לארמון הסולטן. ביקשתי לפגוש את אימו הזקנה של הסולטן. סיפרתי לה את דברי החלום ואמרתי כי אני משוכנע שהדברים אמיתיים. התחננתי לפניה שתעשה ככל יכולתה לבטל את הגזֵרה.

"אימו של הסולטן הלכה אל בנה ואמרה לו שבעלה, הסולטן הקודם, בא אליה בחלום וציווה עליה להזהיר את בנם מפני דבר רע מאוד שהוא מתכונן לעשות. הסולטן התפלא מאוד, וסיפר לה על הגזֵרה, אך טען כי היהודים ראויים לעונש על שהם אוכלים מצות המעורבבות בדם מוסלמים.

"עתה קראה לי האם לבוא אל הסולטן. סיפרתי את אשר אמר לי אבי בחלום. הסולטן החליט לבדוק אם אמנם הווזיר עונד צלב על צווארו. שוטרים נשלחו אל ביתו, ובראותם כי אכן צלב תלוי בצווארו בערה חמתם והם הרגוהו במכת חרב. מיד הורה הסולטן לבטל את הגזֵרה".

כל זה קרה בדיוק בשעה שהבעש"ט קרא בליל הסדר את המילים "לעושה נפלאות גדולות לבדו".

הגעלת כלים

כמידי שנה תקיים הרבנות והמועצה הדתית
מבצע הגעלת כלים לציבור הרחב ללא תשלום בשכונות העיר
בימים חמישי - שלישי, ח' - יג' (30.3.23-4.4.23) לפי הפירוט דלהלן:

המקום	ימים	שעות
שכונה א' ליד המקווה רח' אחד העם 29 (כיכר בר אילן)	יום חמישי ח' ניסן תשפ"ג (30.3.23)	14:00-18:00
ליד מקווה שאול המלך מרכז העדה האתיופית "שבו בנים"	יום ראשון יא' ניסן תשפ"ג (2.4.23)	16:00-24:00
שכונה ד' צפון ליד המקווה, רח' שמעון בן שטח	יום ראשון יא' ניסן תשפ"ג (2.4.23)	14:00-18:00
שכונת רמות ליד המקווה, רח' המדע	יום שני יב' ניסן תשפ"ג (3.4.23)	14:00-18:00
שכונה ג' ליד המקווה, רח' עליאש	יום שני יב' ניסן תשפ"ג (3.4.23)	14:00-17:00
שכונת נווה זאב ליד תלמוד תורה חב"ד רח' גרוסמן	יום שני יב' ניסן תשפ"ג (3.4.23)	19:00-24:00
שכונת נחל עשן מול "המקווה", רח' דוד ואליהו 4	יום שלישי יג' ניסן תשפ"ג (4.4.23)	14:00-18:00
פלח 6 ליד בית הכנסת "זכור לאברהם"	יום שלישי יג' ניסן תשפ"ג (4.4.23)	16:00-24:00

הכשרת הכלים תעשה על פי הנחיות מחלקת הכשרות
ופיקוח אישי של כב' רב העיר הגאון רבי יהודה דרעי שליט"א.

הוראות לבעלי הכלים

* אין להשתמש בכלי 24 שעות קודם הגעלתו.
* יש לנקות היטב את הכלי מכל לכלוך.
* כלים שלא ניתן לנקותם כראוי,
יעברו ליבון קל באש לפי שיקול דעת המכשירים.
* יש כלים שאין אפשרות להכשירם, ואין טעם ללחוץ על המכשירים.
* כלי חרס וחרסינה, אין להם הכשרה.
* כלי זכוכית מכל סוג שהוא, לא יוכשרו,
שכן לבני עדות המזרח די להם בשטיפה והדחה בבית,
ולאשכנזים אין מועיל בהם הגעלה.

נא להופיע במועד ובשעות הנקובות

כשרות המוצרים

בקניית מוצרים לפסח יש לוודא שלמוצר יש
כשרות לפסח תשפ"ג
מגוף המוסמך וידוע הרשאי לתת הכשר למוצרים.
אין להסתמך על מדבקות הכתוב עליהם כשר לפסח!

שבת שלום!

לעילוי נשמת
הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל
בר עליה ז"ל
והרבנית רחל טריקי ע"ה
בת סימי ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה.